

PROJEKT KOLOTOČ

Evanjelické gymnázium Tisovec

CITÁTY = Pred realizovaním projektu kolotoč je vhodné vybrať pár citátov, zapísané a zozbierané zo študijnej cesty v Bosne (citáty z pomníkov, od preživších, z kníh...). Citáty môžu byť umiestnené na viditeľné miesto, napríklad na chodbu školy (okná, dvere, toalety) aby bol dosiahnutý efekt upovedomenia, že sa bude v najbližšej dobe niečo diať. Dané citáty môžeme považovať ako predzvesť, „teaser“ besedy „kolotoč“.

- „zážitkovej“ besedy/prednášky – pocíť na vlastnej koži
- projekt môže byť realizovaný vo všetkých ročníkoch, s kladením dôrazu na ročníky, ktoré majú právo voliť, t.j. 3.-5. ročník. Taktiež je dôležité upovedomiť aj mladších na túto problematiku, pretože úzko súvisí a nadväzuje na terajšiu situáciu a politické dianie.
- beseda bude celodenná – 6 vyučovacích hodín
- beseda má 6 lokácií, každá lokácia má 45 minút

1. stanovisko – ZIMA/SPARNO

Pre priblíženie autentickosti podmienok sa vytvorí zima - otvorí sa okno počas zimy a priaznivých mrazov. Počas leta a horúčav sa môže v miestnosti vytvoriť dusno – nemenej nepríjemná podmienka. Je vhodné zvoliť stiesnenú miestnosť (v našom prípade kaplnku) aby ľudia cítili neistotu a pocit, že niet úniku. V kaplnke boli dvaja chlapci (dejepisári), odetí vo vojenskej rovnošate. Na úvod porozprávali fakty o vojne na Balkáne. Pred vstupom do kaplnky museli účastníci odovzdať svoje mobilné telefóny, čo malo za úlohu vyvolať pocit odňatia osobného majetku a krivdy. Ostatní nemali poňatia, že v kaplnke bude zime, stáli tam len v tričkách a triasli sa. Keď sa prednáška skončila, rozdelili sme ich náhodne do dvoch skupín („ty si jednotka ty si dvojka, ty na tú stranu a ty na tú“). Toto náhodné delenie malo v nich evokovať neistotu a zmätenie. Každú skupinu sme následne poslali do inej triedy.

2. stanovisko – SMRAD

V miestnosti je vhodné vytvoriť nepríjemný a nechutný zápach pomocou skazených a aromatických potravín (treska, cibuľa, cesnak) Smrad má symbolizovať zápach podobný tomu, v koncentračných táboroch, kde ľudia nemali záchody a často vykonávali potreby tam kde aj spávali.

Z miestnosti odporúčame vypratať všetko zariadenie, teda budú donútení si posadať na zem. Dvaja kompetentní ľudia im prednesú príbehy, ktoré sme počuli od ľudí v Tuzle (v našom prípade sme zvolili príbehy Beby a Zia). Prečítanie úryvku z knihy „Všem sráčům navzdory aneb Válka, o které nechcete nic vědět, str.26“ v mnohých účastníkoch vyvolala až telesnú odozvu kedy im prednesené zverstvá doslova dvíhali žalúdok.

3. stanovisko – ZVUK

Miestnosť je zameraná najmä na zvukové vnemy. Po príchode do triedy sa účastníkom prednášky pustila zvuková prestrelka. Žalúzie boli zatiahnuté, a tak v miestnosti vytvorili tajuplné desivé prítmие. My sme stoly usporiadali do polkruhu a študenti tam sedeli cca. 2minúty, počúvajúc strelbu. Následne sme pustili krátke video z čias vojnovnej Srebrenice, obsahujúce nielen zábery vojnových reportérov, ale i samotných vojakov, ktoré sme našli na

YouTube, no odporúčame dlhšie. Dve z kompetentných osôb vysvetlili 4 fázy extrémizmu a prepojili to s dnešnou situáciou. Dôležitým bodom tretej miestnosti bolo vysvetlenie procesu dehumanizácie – ako sa aj z obyčajného človeka môže stať masový vrah.

4. stanovisko – AUTOBUS

Ďalšie stanovisko tento krát nie je miestnosť, ale pohyblivá facilitita. Bez toho, aby sme účastníkom niečo viac naznačili, sú premiestnení do autobusu. Efekt dosiahneme, ak prvých pár minút (5-7) ich necháme sa v autobuse trochu „podusiť“. Nikto z kompetentných tu prvých pár minút s nimi v autobuse nebude. Finálnou destináciou bude ďalšie stanovisko, o ktorom im viac povie sprievodca (niekto z nás). Cesta nebude trvať viac ako 15 minút (prípadne môžeme krúžiť po meste).

5. stanovisko – MÍNOVÉ POLE

Potom, ako autobus prinesie študentov na ihrisko, budú nútení prejsť cez simulované mínové pole – prekážkovú dráhu. Prejsť cez ňu budú musieť pod nátlakom kričiacich „dozorcov“ čo v najkratšom čase. Prekážková bude vytvorená pomocou špagátov naťahovaných a popríchytávaných na vhodných objektoch, prípadne stromoch v tomto areáli. Po zemi budú náhodne rozmiestnené „míny“ podobné tým, ktoré sme videli vo Vukovare.

6. stanovisko – 205 – EVALUÁCIA

Po absolvovaní všetkých bodov prednášky sú študentom rozdane anonymné dotazníky. Ponúkame im informácie i z prvej ruky, keďže im odprezentujeme našu študijnú cestu po Vukovare, Srebrenici a Tuzle (múzeá, centrá miest, osobné zážitky, dojmy, názory) Vysvetlený im taktiež bude význam srebrenickej ruže, ktorú sme dostali v BOSFAME. Samozrejme, nebude chýbať priestor na otázky a diskusiu.

Rozhodli sme sa prísť celé v čiernom, vyjadrujúc sústrasť nevinným v tejto vojne. Všetky sme si aj pripli aj srebrenický kvet.

Evaluácia

Cieľom tejto besedy je nielen oboznámiť mladých ľudí s problematikou vojny na Balkáne, ale taktiež ich vystaviť pomyselným podmienkam a autentickosti vojny, ktorú ľudia zažívali denodenne. Chceli sme zapojiť najmä zmyslové vnímanie (čuch, sluch, stiesnitosť, chlad, psychický nátlak), vzbudiť empatiu a aplikovať nezvyčajnú formu výuky „ learning by doing/experiencing“.

DOTAZNÍK – MLADÍ MLADÝM

1. Počuli ste už predtým o vojne na Balkáne? ÁNO/NIE
2. Ktorá časť „besedy“ vás oslovila najviac?
- a) fakty
  - b) príbehy
  - c) súčasná situácia
  - d) efekty (smrad, zvuk, stiesnený priestor)
3. Ohodnoťte časti besedy od 1-5, pričom 5 je najlepšie a 1 najhoršie:
Kaplanka	1	2	3	4	5
207	1	2	3	4	5
206	1	2	3	4	5
205	1	2	3	4	5
4. Považujete túto besedu za prínosnú? ÁNO/NIE
PREČO?
-
5. Zaujímate sa o súčasnú politiku a dianie vo svete? ÁNO/NIE
6. Zaujala vás prednáška dostatočne na to, aby ste sa o túto problematiku zaujímali ďalej? ÁNO/NIE
7. Čo vám z tejto prednášky utkvelo najviac v pamäti?
-

Dotazník „kolotoča“

Doplňujúce otázky do dotazníka:

3. Ohodnoťte takisto: autobus a areál s prekážkovou dráhou

8. Aká by bola vaša šanca na prežitie v mínovom poli? 1 2 3 4 5

9. Čo ste cítili pri vstupe do autobusu?

10. Odporučili by ste túto besedu aj ostatným školám? Ak ÁNO/NIE – PREČO?